

OKUL ÇAĞINDA
ANNE BABA
TUTUMLARI NASIL
OLMALIDIR?

PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK VE
REHBERLİK BİRİMİ

ÇOCUKLARDA ÖFKE YÖNETİMİ

Bireylerin doğuştan getirdikleri kişilik özelliklerinin önemi yadsınamaz fakat bireyin kendisinin de bir parçası olduğu ailenin önemi, kişilik özelliklerinde çok büyük önem taşımaktadır. Bireyin yaşamı boyunca kuracağı ilişkilerde, ilgi alanlarında ve kendilik algısının oluşmasında aile çok etkilidir. Ailenin bu faktörleri çocuğa iletmesi tutumlar ile gerçekleşir ve bu anne baba tutumu olarak tanımlanabilir.

Anne babaların, çocuklarından bekledikleri davranışlara uygun hareket etmeleri önemlidir. Anne babanın tutumu, ebeveynin çocuğuna örnek model olması çocuğun kişiliğini etkiler. Anne ve babanın çocuklarına yönelik sağlıklı tutumları, büyük ölçüde ebeveynlerin kendileri ile barışık, huzurlu ve dengeli bireyler olduğu ile ilişkilidir. Anne ve babanın kendi çocukluk yıllarında baskıcı veya aşırı gevşek bir tutum ile yetişmiş olmaları, bugünkü yaşamlarındaki ilişkilerinde sağlıklı iletişim kurabilen sağlıklı bir birey olamamaları, geç veya çok erken yaşta çocuk sahibi olmaları ve ailenin sosyoekonomik koşullarının iyi olmaması bu ortamları olumsuz etkileyen faktörler arasında sayılabilir.

Anne babanın olumlu tutumu, çocuğun benlik saygısını yükseltirken sorumluluk bilinci ve öz denetimi gelişmiş bir birey olmasını da sağlar. Sergilenen olumsuz tutumlar ise çocuğun benlik saygısının, girişkenlik düzeyinin, iç kontrolün düşük olmasına ve yüksek düzeyde saldırganlık ve güvensizlik ile sonuçlanmasına sebep olabilir. Güç durumları ile başa çıkabilme becerisi zayıf, bağımlı ve pasif kişilik yapıları ortaya çıkabilir.

Anne baba tutumlarını 6 ana başlık altında toplayabiliriz:

1. Baskıcı ve Otoriter Tutum: Geleneksel aile yapılarında sıklıkla rastlanan bir tutum olan baskıcı ve otoriter tutum, çocuğun kişiliğini yok saymakta ve kendisine olan güvenini ortadan kaldırmaktadır. Bu tutumda katı bir disiplin biçimi yer almaktadır. Her kurala uymak zorunda bırakılan çocuk, ebeveynin baskısı altında sessiz, nazik, dürüst olmasının yanı sıra çekingen, silik, aşırı hassas, taviz veren ve diğer insanların yönetimi altına kolaylıkla girebilen çocuklar olarak yetişebilmektedir.

2. Gevşek Tutum: Genellikle geç yaşlarda anne baba olmuş bireylerin uyguladığı ya da kalabalık ve yetişkinlerin ağırlıklı olduğu ailelerde tek çocuk olması ile sık rastlanan bir tutum biçimi olarak karşımıza çıkan gevşek tutumda çocuğun arzu ve isteklerine kayıtsız şartsız uyulmaktadır. Aşırı şımartılarak yaşamlarının ilk günlerinden itibaren her türlü istek ve arzuları kayıtsız şartsız abartılarak yerine getirilmiş olan bu çocuklar, her türlü ihtiyaçlarının buyruk niteliği taşıdığı beklentisini geliştirmişlerdir. Bu tür çocuklar okul hayatlarında kurallar karşısında hayal kırıklığı yaşayarak okulda uyumsuz davranışlar sergilemeye başlar ve arkadaşları arasında dışlanmaya maruz kalabilirler.

3. Dengesiz ve Kararsız Tutum: Anne baba arasındaki farklı görüşlerin ya da anne ve babanın göstermiş oldukları değişken davranışların oluşturduğu tutum biçimidir. Ebeveynlerin çocuk ile ilgili konularda çocuğun duyacağı şekilde birbirlerini eleştirmesi ya da taraflardan birinin çocuğu diğerinden korumaya çalışması, sıkça yapılan yanlışlardandır.

4. Koruyucu Tutum: Anne babanın çocuğu gereğinden fazla kontrol ettiği ve çocuğa aşırı özen gösterdiği bir tutum biçimi olan koruyucu tutum ile sıklıkla karşılaşılabiliriz. Bu tutum daha çok anne-çocuk ilişkilerinde görülmekte olup temelinde annenin duygusal yalnızlığı yatmaktadır. Bu tutum ile yetişen çocukların diğer bireylere aşırı bağımlı, aşırı duygusal ve güvensiz bireyler olarak yetiştiği görülmektedir. Bu bağımlılık çocuğun tüm yaşamı boyunca devam edebilir; çocuk, aynı koruyucu tutumu eşinden ve yakın arkadaşlıklarından da bekleyebilir.

5. İlgisiz ve Kayıtsız Tutum: Anne babanın çocuğu görmezden gelmesi, çoğunlukla yok sayması ve yalnız bırakması ile tanımlanan tutum biçimidir. Bu tutum sergileyen ailelerde anne, baba ve çocuk üçgeni sağlıklı bir şekilde kurulamadığı için iletişim kopukluğu yaşanmaktadır. Aileleri tarafından bu tutum biçiminin sergilendiği çocuklarda saldırganlık eğilimi daha güçlü olabilmektedir.

6. Hoşgörülü Tutum: Anne babanın çocuklarını destekleyerek hoşgörü çerçevesinde yaklaşması, bazı sınırlamalar dışında, arzu ve isteklerini diledikleri ve tercih ettikleri şekilde gerçekleştirmelerine izin vermeleri şeklinde tanımlanabilen tutum biçimidir. Bu tutum biçiminde çocuk, sınırları önceden belirlenen ve sebepleri ile açıklanan sınırlar içerisinde özgürdür. Bu tutum ile yetiştirilen çocuklar; öz güveni yüksek, toplumda saygı ve sevgi gören, dinlenen, sorumluluk alabilen ve kendi kararlarını verebilen bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır. Anne baba tutumları arasında en sağlıklı ve başarılı olan tutum biçimidir.

Anne ve Babaya Öneriler

- Çocuğunuzla birlikte yeterli ve kaliteli zaman geçirin. Yarış ortamının olmadığı, ona kendisini mutlu ve başarılı hissettirecek, ortak yapabileceğiniz etkinlikler bulun. Bu etkinlikler ve geçirdiğiniz tüm zaman dilimlerinde tutarlı olun ve verdiğiniz tüm sözleri yerine getirin.
- Sorumluluk içeren bir davranış örneği gösteren çocuğunuza "Seni pazar günü tiyatroya götüreceğim. İstedğin oyunu ve saati seç." yanıtı ile tutarlılık ve açıklık ilkesine uyun.
- Söz verip verdiği sözü yerine getirmeyen bir ebeveyn, çocuğunda sorumluluk duygusunun ve otokontrolün gelişmesini beklememeli. "Haftalık sorumluluk çizelgeni başarıyla tamamladıktan sonra seninle parka gidebiliriz demiştim fakat bugün hava yağmurlu. Başka zaman gideriz." yanıtı yerine "Yağmurlu bir hava fakat sözümüzü tutuyoruz, yağmurluğumuzu ve çizmelerimizi giyerek doğru parka!.." yanıtını verebiliriz.
- Mümkün olduğunca kendi kararlarını vermesine fırsat tanıyarak ona olan güveninizi gösterin.
- Çocuğunuza önem verdiğinizi gösterecek davranışlarda bulunun ve onunla gurur duyduğunuzu sıklıkla dile getirin.

- Çocuđunuzdan beklediğiniz davranışlar ya da yapmasını istemediğiniz davranışlar konusunda önündeki en büyük modelin anne baba olarak sizler olduğunuzu unutmayın. Telefon, tablet ile oynamasını istemediğiniz çocuğunuzun karşısında sizler de telefon ya da tablet ile meşgul olmayın. Anne ve babasının elinde sürekli tablet, telefon gören çocuk, kendisine yasaklandığında buna bir anlam veremeyecek ve bu kurala direnç gösterecektir.
- Çocuđunuzun kitap okuma alışkanlığı kazanmasını istiyorsanız anne ve baba olarak her gün çocuğunuzun sizin kitap okuduğunuzu görmesini sağlayın.
- Yalan söylemesini istemediđiniz çocuğunuza asla "Bunu annene/babana söylemeyelim." demeyin.
- Sizi konuşurken dinlemesini istediğiniz çocuğunuzun sizinle iletişim kurmaya çalıştığında onu dikkatle ve göz teması kurarak dinleyin.
- Bir çocuğun benlik değerini geliştirmesini sağlayan en önemli etkenin kendisine inanan ve saygı gösteren bir yetişkin olduğunu asla unutmayın.

KAYNAKÇA

1. www.guncelpsikoloji.net
2. madalyonklinik.com
3. Yavuzer, Haluk, Ana-Baba ve Çocuk, 2011.
4. Yavuzer, Haluk, Okul Çağı Çocuğu, 2018.